

Historyczne wydarzenie.

Reprint pelplińskiego egzemplarza Biblii Gutenberga

Pelplin dla wszystkich polskich drukarzy jest miejscem szczególnym. Pielęgnowane tu ponad 170-letnie tradycje drukarskie. To tu, w Wydawnictwie Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum” powstała idea wydania reprintu Biblii Gutenberga. Podczas obchodów 600. rocznicy urodzin Mistrza z Moguncji we wrześniu 2000 roku zebrana w Pelplinie brać drukarska podpisała list intencyjny w sprawie wydania kopii pelplińskiego egzemplarza XV-wiecznej Biblii.

Pelplińska Biblia Gutenberga jest jednym ze 180 egzemplarzy dwutomowej Biblii, wydrukowanych przez Gutenberga w latach 1452-1455. Do tej pory na świecie zachowało się 47 dzieł mogunckiego mistrza „czarnej sztuki”, z czego 35 na papierze, a 12 na pergaminie. Jedynie 17 z nich stanowi komplety. Jedyny w Polsce egzemplarz tej „najdroższej książki na świecie” przechowuje Muzeum Diecezjalne im. Biskupa Stanisława Wojciecha Okoniewskiego w Pelplinie. Pelpliński egzemplarz, składający się z dwóch tomów, wydrukowany został na papierze w oryginalnej XV-wiecznej oprawie wykonanej przez słynnego introligatora, mistrza Henryka Costera z Lubeki. Podobnie jak pozostałe egzemplarze Biblii, również pelpliński zawiera łańcuchowy tekst Wszystkich Ksiąg Pisma Świętego w tłumaczeniu św. Hieronima oraz jego komentarze i prologi przejęte z obowiązującej wówczas Wulgaty. Całość obejmuje łącznie w obu tomach 641 kart in folio zadrukowanych obustronnie w dwóch kolumnach o wymiarach 285x85 mm, zawierających 40-41 wierszy. Brak w niej ostatniej 217 karty w tomie II, zadrukowanej tekstem Apokalipsy, który urywa się na rozdziale XX, wiersz 9.

Biblia pelplińska należy do najcenniejszych spośród zachowanych egzemplarzy, a to z uwagi na charakter i sposób wykonania rubryk, czyli wpisania kolorem czerwonym objaśnień na początku i na końcu prologów oraz ksiąg, a więc wszystkich „incipit” i „explicit”, czego nie wykonano w druku dla uniknięcia zbyt wysokich kosztów związanych z powtórным nakładaniem arkuszy na prasę. Anonimowy rubrykator Biblii pelplińskiej różni się od innych daleko posuniętą samodzielnością, tak że zachodzą w niej znaczne odchylenia od innych egzemplarzy, co tym samym podnosi jej dokumentalną wartość.

Wyjątkowe znaczenie pelplińskiego egzemplarza Biblii Gutenberga podnosi dodatkowo drobny, ale niezmiernie cenny szczegół. Na marginesie, pod lewą szpalta, na 46 stronie I tomu tego

Incipit epistola sancti ieronimi ad paulinum presbiterum de omnibus diuine historie libris. capitulum primū.

Harec ambrosius tua michi munuscula p̄fecit. terulit et si ualissimas lras q̄ a principio amicitiarū h̄c p̄tate iam h̄d̄ et uetris amicitie noua p̄ferbant. Et ea tū illa necessitudo ē et xpi glorio copulata. qm̄ non ualitas in familiaris. nō p̄tā a tantum corpus. nō libola et palpās adula sed dei amor. et diuinae scripturā studia conciliant. Legim⁹ in uetrib⁹ historijs. quosdā iustitias. p̄uicā a. nouos adijle p̄flos. manā cōfisse. ut eos quos et libris nouerant. corā q̄ uidet. Sicur piragoras monphnicos uatō. sic plato egiptū. et architā tarantini. eandemq; oram ytalie. que quondā magna grecia dicebat. latrocosissime p̄cāguit. et ut qui archis m̄gr̄ erat. et potens. uicq; doctinas achadū gignatā p̄sonab̄. h̄c p̄guit. atq; discipulos. malēs aliena uicū d̄. qm̄ sua ipudē iugat. Deniq; tū lras quali toto orbē fugientes p̄sequit. capē a piratis et uendit. uis. orāno crudelissimo pacuit. dūc̄ captiuus uind̄ et seruus. Tamē quia p̄flos maior. tūent se h̄c. ad oram suū. lates eloquē. fone manant. de uolūis hispanie galliarūq; h̄nd. quosdā uenisse nobiles legimus. et quos ad cōplacōnē sui roma nō traxer. uir⁹ hōse fama p̄duxit. H̄buit illa tras inauditiū om̄ib⁹ seculis. celebrandūq; miradū. ut urbē tantā

ingredire. aliud extra urbem quereat. Apolloni⁹ fuit ille mag⁹ ut uulgus loquitur. fuit plus. ut piragora cadunt. incauit p̄flos. p̄fuit caualū. altanos. sc̄chas. mallagras. opulē. āssina iudie regna p̄uicauit. et ad ceterorum latissimo phison ampuie cōfisso p̄uenit ad bragmanas. ut hyarcani in throno sedere auro et de caualū fone potant. inter paucos discipulos. de nauca. de morib⁹. ac de oculū d̄. et fides. audire docent. H̄c p̄ d̄mitas. babilonios. chaldeos. medos. affrios. parthos. syros. phenices. arabes. palestinos. rōsus ad alexandriā. p̄cegit ad ethiopiā. ut gignosophitas et famosissimam solis mensam uideret in sabulo. Inuenit ille uir ubiq; q̄ discat. et semp̄ proficiēs. semp̄ se melior. h̄c. Scip̄ sic super hoc plenissime orō uolū. uibus. phystocaus. **capitulum 11.**

Quid loquar de seculi hominibus. cū ap̄flos paulus. uas electōnē. et magister gentiū. qui de conscientia tān i se hospitijs loquebat. dicit. An rep̄tinentū quicūq; tuus qui in me loquit xpc. Post tanaicū arabiāq; iustitā. ascēdit iherosolimā ut uideret petū et mātr̄ apud eū dieb⁹ quindē. H̄c tū nullis ebdomadis et ogdo. adis. h̄c gentiū p̄dicarō. instrum̄. dus erat. Et uicq; post ānos h̄uor. decim a sumpto barnaba et orō. rep̄. fuit cū ap̄flos euāgēdū. ne fore in uacuum curret. aut curuisset. H̄c uicq; qd̄ latans t̄regit. uire uoc̄. adus. et in aures discip̄i de audoris ore transfusa. fortius sonat. H̄c et c̄ch̄neus cū rodi q̄ul acet. et legat̄.

Jedna ze stron Biblii pelplińskiej

dzieła, w postaci plamy o wymiarach 25x7 mm, szczęśliwie zachowana plamka stanowi odbicie kształtu czcionki, która zapewne wypadła w trakcie pracy z rąk zecera. Ślad ten umożliwia współczesnemu badaczowi rekonstrukcję czcionki Gutenberga, co dla historyków druku ma nieocenione znaczenie.

Pelpliński reprint XV-wiecznej Biblii będzie czwartym w dziejach druku. Jak zapowiadają wydawcy, zostanie on wydany – jak oryginał – w dwóch tomach, w nakładzie zbliżonym do pierwotnego, a więc 180-200 egzemplarzy. Kopia jako faksymila, ze wszystkimi zabrudzeniami i śladami, jakie pozostawił na kartach upływający czas, ukaże się jeszcze w tym roku.

Aby jakość przygotowywanego reprintu była doskonała, wydawnictwo „Bernardinum” zaprosiło do współpracy grono wiodących firm poligraficznych i specjalistów tej branży. Jedną z nich jest Michael Huber Polska, firma należąca do grupy Hubera, który jest najstarszym producentem farb graficznych na świecie. Firma Huber nie tylko wspiera projekt reprintu Biblii Gutenberga dostarczając farby potrzebne do jego druku, ale przede wszystkim służy swoim wieloletnim doświadczeniem i wiedzą technologiczną.

Michael Huber zlokalizował w „Bernardinum” swoje „latające laboratorium”, co umożliwia wykonywanie kompleksowych pomiarów na wszystkich etapach procesu poligraficznego. W porozumieniu z pelplińską oficyną firma podarowała urządzenia i oprogramowanie GretagMacbeth niezbędne do pracy laboratorium. Sprzęt specjalistyczny taki jak: Spektrofotometr, SpectroEye, urządzenie do pomiaru form drukowych iCPlate oraz oprogramowanie ColorQuality oraz KeyWizard został zakupiony dla „Bernardinum” przez Michael Huber Polska za pośrednictwem Mercor Polska. Zgromadzone podczas analiz wnioski wykorzystane zostaną w procesie druku reprintu Biblii.

Jak przyznają przedstawiciele Michael Huber Polska, udział w przedsięwzięciu wydania reprintu Biblii Gutenberga wspólnie z Wydawnictwem Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum” i innymi znakomitymi firmami, to sprawa niezwykle prestiżowa. Taka współpraca i jej efekt końcowy stanowi znakomitą wizytówkę dla każdego z udziałowców.